

Pia Nikolič

Ženske za zapahi

Zlomljene | Kapput

leto 2016

režija **Alexander Lahl, Volker Schlecht**

država **Nemčija**

dolžina 7'

Na filmskem festivalu Tabor v dvorcu Veliki Tabor v hrvaškem Zagorju je mednarodna žirija julija letos poklonila glavno nagrado animaciji, ki smo jo lahko v decembru 2016 videli že na festivalu Animateka v Ljubljani. Gre za kratki, sedemminutni film dokumentarne narave, narejen v obliki animacije. Žirijo je tokrat predstavljala troglava množica, sestavljena iz animatorke in stripovske avtorice Renate Gasiorowske iz Poljske, britanskega filmskega kritika Michaela Pattisona in slovenske filmologinje dr. Maje Krajnc. Nagrajeni film **Zlomljene** (Kapput/Broken – The Women's prison at Hoheneck, 2016, Lahl & Schlecht) ni bil edini film festivalskega programa, ki se je ukvarjal s tematiko prevzgojnih institucij.

V istem terminu sta se znašla tudi **Johnno's dead** (2016, Chris Shepherd) in **The separate system** (2017, Katie Davies), katerih vsebina se v prvi vrsti prav tako ukvarja z vzroki in posledicami načina življenja, ki ga posvojijo zaporniki. Pri Johnnu je zgodba fiktivna in večinoma igrani film je tu in tam začinjen s fantazijskimi animacijskimi vložki, predvsem v vlogi posebnih učinkov. Gre za prvoosebno pripoved zapornika, ki naj bi bil po krivem obsojen na dvanajst let zapor. Protagonista vidimo le redko, kamera je namreč prilagojena njegovemu pogledu. Rdeča nit pa vseeno ni ukvarjanje z zaporom in življenjem v njem – njegovo vodilo je maščevanje.

Sledil mu je *The separate system*, ki je povsem druge vrste film. Triindvajsetminutni dokumentarec postavlja v

osrednje vzporednice med vojaškim, civilnim in zaporniškim življenjem. Avdiovizualnost umetniškega objekta pri tem deluje kot v celoto združena avdio in vizualna podoba, vsaka posebej. Mirni kadri detajlov in različno oblečenih skupin ljudi se vsebinsko le redko staknejo z zvokom. Zdi se, kot da slikovni potek zgodbe in njegova zvočna sled tečeta večinoma neodvisno druga mimo druge, pri čemer vseeno ne prihaja do – v sodobnih TV-medijih tako popularnega – podvajanja informacij.

Animirani kratki dokumentarec *Zlomljene* se zaporniške tematike dotakne na precej drugačen, izrazito samosvoji način. Kot lahko sklepamo že iz naslova, gre za nekdanji osrednji vzhodnonemški ženski zapor, imenovan Hoheneck. Zloglasna jetnišnica, ki sicer ne obstaja več, je še kako prisotna v spominu tistih, ki so v njej nekoč prisilno delale in so kratkemu filmu tudi posodile svoje glasove. Namesto njihovih obrazov film prikazuje sivo podlago, prek katere se vrstijo skoraj arhitekturne risbe, z malo detajli in veliko ponavljajočimi se vzorci. Vse zgodbe so v angleškem jeziku podnaslovljene v fontu *courier new*, ki so ga nekoč uporabljali na tipkalnih strojih. Izrezane glave in odsotnost imen intervjuvank še povečajo hladnost in oddaljenost tragične vsebine povedanega. Uporaba črne, bele in predvsem odtenkov sive spomni na barvno skalo **Schindlerjevega seznama** (Schindler's List, 1993, Steven Spielberg), zlasti ob nastopu dekleta v živo rdeči jopici, ki za trenutek razbije barvno monotonost.

Navdih za zgodbo o preživetju ter mučnem in nečloveškem vsakdanu v Hohenecku naj bi prišel med pisanjem grafičnega romana o vzhodnonemški plavalki, ki je hotela pobegniti iz Vzhodne Nemčije in plavati do Danske. Cilja ni nikoli dosegla, saj naj bi jo ujela vohunska služba in jo poslala v zapor. Navdihnjeni z zgodbo so avtorji poklicali Birgit Willschütz in Gabriele Stötzer, bivši zapornici. Njune izpovedi so razkrile resničnost prisilnega dela in suženjsko izkoriščanje jetnic. Iz več kot 100 strani intervjujev je nastala konceptualna zgodba, ki bolj kot na tradicionalno pripoved, povedano z zaporedjem slik, spominja na zgodbo ene slike. Ozadje animacije, ki je sestavljeno iz geometrijsko pravilnih likov in ravnih ozkih črt, ves čas trajanja ostaja umazano in nespremenjeno ter spominja na umazane, sive zidove zaporov. Za gledalce ostaja v nekem abstraktnem, grozljivem in oddaljenem kraju ter času, ki se na srečo zdi kot fikcija. **E**

Zlomljene, 2016